

EDWARDINA 1898-1906

Den gamla järnbarken EDWARDINA av Sölvesborg var svensk några år kring sekelskiftet innan hon förläste 1906. Foto från SSHM.

Även om Sölvesborg inte är landets främsta sjöstad så har både fartyg och sjöfolk från staden under årens lopp varit med om åtskilliga dramatiska händelser. En av dem var när den tremastade barken "EDWARDINA" af Sölvesborg gick på klipporna och blev vrak utanför Costa Ricas kust i Centralamerika i mars 1906.

Uppgifterna om Edwardinas öden och äventyr är inte helt kompletta men nedan följer så som jag uppfattat henne.

Järnbark, byggd år 1870 av Walter Hood & Co, Aberdeen i Skottland

Tonnage: 945 brt, 845 net, 1400 tdw

Dim: 58,26 x 19,25 x 6,20 meter

Reg.nr. 3243 - Signal: JHSN

Beställdes av rederifirman A Nicol & Co i Aberdeen och fick i dopet namnet "LEUCADIA". Såldes i juni år 1898 för 2410 pund av George William liggande i London till sjömanshusombudsman Bengt Törngren i Sölvesborg såsom ensam ägare och döpte om sitt nyförvärv namnet "EDWARDINA". Till befälhavare utsågs sjökaptan Janne Olsson, Sölvesborg. Vid försäljningen till Sverige låg fartyget lastat och segelklart i London för resa till Arkangelsk.

Först den 7 oktober 1899 bildade Bengt Törngren ett partrederi i Sölvesborg med 540 delar och själv huvudredare.

55/540 delar sjömanshusombudsman Bengt Törngren, Sölvesborg

90/550 delar befälhavaren Janne Olsson, Sölvesborg

25/550 delar borgmästare August Donnér, Sölvesborg

50/540 delar doktor och riddaren Carl Johan Boström, Sölvesborg

50/540 delar grosshandlare John Hugo Balkenhausen, Sölvesborg

90/540 delar skeppsmäklare Axel Råbe, London, svenska församlingen

36/540 delar engelska medborgaren steward Joseph Hovey, London

90/540 delar rentier Charles Watkins, London

54/540 delar fru Emily Smith, London

Till Sverige kom EDWARDINA först i september 1899 och det tycks ha varit Sundsvall som fick denna ära, då fartygets första mätbrev utställts av Sundsvalls Tullkammare (28 september 1899).

Ett år senare avled sjömanshusombudsmannen Bengt Törngren, änkan fru Bertha Törngren övertar makens 55/540 delar i fartyget samt att huvudredarbefattningen övertogs 16 oktober 1900 av grosshandlare John Hugo Balkenhausen.

Anmäls att borgmästare August Donnér säljer sina 25/540 delar i fartyget till handlaren Nils Gabrielsson i Sölvesborg.

I maj 1904 övertogs befälet av sjökaptten Charles Malkom Larsson, Sölvesborg då den tidigare befälhavaren Janne Olsson gått iland och nu blivit ny sjömanshusombudsman i hemstaden Sölvesborg. Sjökapten Charles Malkom Larsson med befälhavarbrev nr 43 år 1898 var född i Sundsvall och bosatt i Sölvesborg i Villa Fristad på Möllebacken där Västra Storgatan plötsligt blir Skånevägen.

Den 14 november 1905 valdes sjömansombudsmannen Janne Olsson till posten som huvudredare för barkskeppet "Edwardina" samtidigt meddelas att han säljer 25/540 delar till grosshandlaren John Hugo Balkenhausen, samt att han även köper 50/540 delar av änkefru Mari Boström som hon ärvt av sin bortgångne make och Sölvesborgs stadsläkare Carl Johan Boström.

Barkskeppet "EDWARDINA" avseglade från Guayaquil i Ecuador den 15 november 1905 destinerat till Puntarenas i Costa Rica. Resan tycks ha varit besvärlig, och först efter fyra månader närmade man sig destinationsorten Punta Arenas. Lättade ankar med lotsen Rita Rosales ombord i en lätt sydvästlig bris den 29 mars 1906.

Lotsen höll fartyget nära land, men kaptten Larsson beordrade rorsman att hålla längre ut. Efter passage av udden vid Rio de la Montana upptäckte kaptten Larsson förut på kort avstånd en plats med smult vatten och man avsåg att ankra där. "Edwardina" hölls högt i vind för stagvändning, men fartyget kom i järn (enkelt förklarar: ett segelfartyg är i järn när det på grund av vindskiftning förlorat sin styrfart), då vinden i detsamma dog ut, varför "Edwardina" miste styrfarten. Hon passerade den tilltänkta ankarplatsen och stötte strax därpå mot ett undervattensgrund. Lodet som hela tiden var igång, visade mellan 7 och 8 famnar.

"Edwardina" törnade hårt mot grundet flera gånger, sprang läck men gick efter en stund klar och drev ned på en annan klippa. En del av manskapet jämte

stuveriarbetarna som befann sig ombord gick i babords livbåt, som var på släp och lämnade fartyget. Resten av folket satte ut styrbords livbåt och lämnade likaså "Edwardina". Vattnet stod nu 7 till 8 fot i lastrummet. Omkring kl 2 em gick storrigen överbord. Senare drev delar av kajutan och däckets iland. Nästa morgon syntes endast en mindre del av förskeppet och vrakgods hade spritts över hela stranden.

Hela besättningen räddades.

Efter haveriet började ett hårt arbete för kapten Larsson. Svårigheterna att få hem besättningen till Sverige visade sig nästan oöverstigliga. En del av besättningen sökte få arbete, men sjömännen fick inte stanna och jobba i Costa Rica. Det skall hållas sjöförklaring och kapten Larsson tog kontakt med det svenska generalkonsulatet i Guatemala och frågade om det gick för sig att sjöförklaringen hölls inför något annans lands konsul. Fick svaret att det går bra med USA:s konsul i Puntarena.

En sjöförklaring avgavs den 8 april 1906 inför den amerikanska konsulärgenten L. A. Marques i Port Punta Arenas, Costa Rica C.A. Efter genomförd sjöförklaring tog sig besättningen till San José, där den tyske konsulen var behjälplig med båtresa hem. Men strax innan det fartyget skulle avgå kom telegram att hemresan inte var betald och Edwardinas besättning fick gå i land.

Den norske konsulen besöktes men det var i samband med unionsupplösningen och konsulen ville inte ha något med svenskarna att skaffa.

Efter sju sorger och åtta bedrövelser kom den tyske konsulen åter till hjälp. Han telegraferade till regeringen i Berlin och lyckades ordna hemresa för den svenska besättningen till Hamburg varifrån de tog sig hem till Sverige och Sölvesborg.

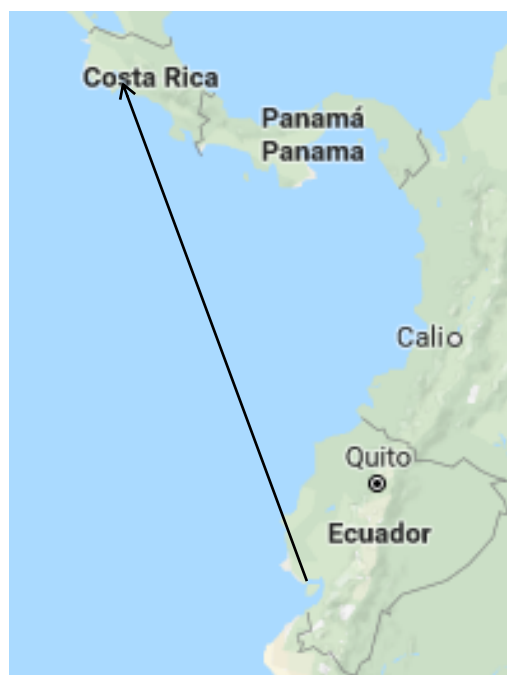
Från Kommerskollegiums sjötekniska bitr. den 8/7 1906:

I Göteborgs Handels & Sjöfartstidning nr 78 den 3/4 1906 är införd en så lydande notis: svenska barken EDWARDINA, kapten Larsson, hemmahörande i Sölvesborg har blivit totalt vrak utanför Costa Rica.

Fartyget avgick den 15/11 från Guayaquil med destination Puntarenas. Om ifrågavarande sjöolycka har mig veterligt icke inkommit sjöförklaring. Saken anmäles enligt § 317 sjölagen beträffande sjöolyckor och § 2 i tekniska bitrådets instruktion.

Den 25/5 1906 hade handbrev avsänts till huvudredaren. I skrivelse av den 24/7 1906 meddelas att ärendet avförts.

Den 27/6 har fartyget avförts ur skeppsregistret efter strandning och förolyckande, enligt sjöförklaring nr 1258 Hamburgs generalkonsulat.

Anders Nilsson